

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZALLÁS:

Széchenyi-téren, a hidkaputól kimenet balra
a 26. szám alatti ház emeletében.Megjelen a lap hetenként háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton dében.
Ara évi negyedszer 3 fl. o. d. Hirdetés: az egy első sorát először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor
5 krajczár o. ért. s minden hirdetés után 30 kr. bérletdíj. Előzetes s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelteik.
A „Közlöny”-i czikkok sora után 15 kr. előlege beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

A politikai felosztásról.

Már régebben rebesgetik, s most közelebről egész bizonyossággal, hogy illetékes helyeken Erdélynek egy új felosztási terve lenne készülöben, miért is szükségesnek vélem, hogy ezen tárgy, mielőtt eldöntetnék, hírlapilag legyen megvitatva; nehogy újra személyes érdekekért való felosztás történjék, mint az a kerületekre volt felosztások történt; ha már lenni kell egy felosztásnak, úgy az feleljen meg a mostani igényeknek, és az ország érdekeinek.

Ott, hol az ország egy tabula rasa, hol a mult időre semmi tekintettel sem kell lenni, hol érdekeket nem sért, oly helyt tehetni próbafelosztásokat; de hol ezekre ügyelettel kell lenni, hol szem előtt kell tartani a multat is, ott az országot újabb, megújabb felosztásokkal felzaklatni, s a közigazgatást havakon keresztül megakadályoztatni és zavarni, sem politiciens, sem helyes.

Ne képzelje senki, hogy egy ország helyes felosztása csakis annyiból álljon, hogy valaki czirkalommal, egy lineával és egy plajbászszal a kezében, leüljön egy Erdélyország mappája eleibe, s az országot önkénytelenleg 14 vagy 18 megyére felosztja. Mert egy helyes felosztásnál nemcsak arra kell ügyelni, hogy az a jelen érdekeknek megfelelően, hanem a jövődöbélieknek is, mert egyébként azon felosztás csak ideig óráig tartó lenne, s csak ok nélkül okoznának az országnak nem kevésbe kerülő költségeket, s ok nélkül hányják össze a levéltárakat, hogy az ujonnan felosztott megyék szerint az irományokat elkülönítsék, mely elkülönítés és elszállítás következtében az irományok örökké nemcsak egybezarodnak, de sokszor eltévednek, vagy még el is vesznek.

Mindezek ok nélkül történének, mert egy néhány év elteltével ezen zavarok egy új felosztás által újra elkezdődnek. Mennyi szálást fizet most is ok nélkül a jelen kormány, melyet az absolutistikus rendszer járási hivataloknak stb. évekre fogadott volt ki, hány ház épült ily czélokra, melyeknek most semmi hasznát sem veszik? és hogy az átköltözésekkel mennyi zavar állott elő, s mennyi irományt nem kapnak még meg a jelenben is, kiki megtudhatja a jelenlegi hivataloknál.

Mindezekért sokkal helyesebb egy új felosztást nem rögtönözni, hanem inkább megfontolásra időt engedni; mert nem minden jó és helyes mit elméletileg annak tartanak, mert, ha azt gyakorlatilag vesszük majd igénybe, úgy az egész szépen kigondolt terv, torzalakat fog magára ölteni.

Nem erősítem, hogy Erdélynek jelen felosztása helyes és czélrányos, s igen is tudom, hogy egy Kolozs- és Thordamegye nyugatról keletig az ország egész hosszúságában átvágja, és ez a közigazgatást nehezíti; hogy egy Felső-Fehér különböző elszort szigetekből állván, lehetetlenne teszi azt; hogy 5-3-4-7 □ mértföldből, és 19,500-19,600-11,000 és 21,300 lakosággal bíró megyéknek, mint a szász-székeken léteznek, kisdedségük miatt igen költséges a kezelés, hogy jelen bürocraticus szervezetnél fogva az igényeket nem elégíti oly megyék alkotása, mint Doboka, Felső-Fehér és Aranyos-szék, melyeknek nincsen városa, ezt igen is elismerem.

Ezekből kiindulva igenis természetes, hogy Erdélynek egy új felosztásra van szüksége; de ez még nem bizonyítja azt, hogy nyakra-főre történjék meg, miután a baj még nem olyan veszedelmes, hogy az amputatiohoz rögtön hozzá kellene fogni, mert ellenkezőleg az egész test rohadásba menne.

Miután a fenirtakban meg vagyok győződ-

ve, és egy meggondolt helyes új felosztást a maga idejében igenis szükségesnek tartok, valamint egy ellenkezőt és rögtönzött károsnak vélek; azért bátor leszek csekély véleményemet egy új felosztásról elterjeszteni.

Véleményem szerint Erdélynek egy új felosztásánál ügyelni kell:

1) Hogy egy megyében se legyen kevesebb, mint 100,000, és ne legyen több lakossága 200,000 nál.

2) Minden megyének természetes határa legyen.

3) A mennyire lehet a nemzetiségeket központosítani kell.

4) Végére, hogy minden megyének egy-egy városa legyen. De lássuk ezen pontokat rendre.

A mi az első pontot illeti nem lehet kisebb egy megye 100,000 lélek bírónál, miután a jelenlegi költséges közigazgatás, egyik megyét a másikba számítva, 30,000 frba kerül, és így egy lélekre jelenleg 30 kr. jut, melynél több terhet a jelenlegi adó mellett, mely hogy csökkenjen a legvérmesebb reményű embernek is reménye nem lehet, de igen az ellenkezőről, nem lehet a népre tenni, ha pedig kisebb megyék volnának, akkor újra mint jelenleg, oly terüh jutna egy-egy lélekre, mint például Aranyos-széken, hol egy lélekre 1 frt jut, Segesvár-széken 78 kr., Sz. Sebes-széken 77 kr. és Szászváros-széken 72 kr.; 200,000 lakónál többre pedig nem lehet tenni, mert akkor a közigazgatás nem mehetne a maga rendjén.

Mi a második pontot illeti, úgy Erdélynek nemcsak Bukovina, Moldova és Oláhország felé vannak természetes határai, de magába az országban, maga már a természet annyira kimutatta a megyék felosztásaiban a hosszúsági határokat, hogy csakis a keresztül vágásokat kell meggondolva elintézni, hogy azok se legyenek természetellenesek.

Erdélyben a folyókat nemcsak azért nem lehet természetes határoknak felvenni, hogy azok már magok egyes helységek között sem teszik a természetes határokat, de leginkább azért nem, mert Erdélyben a folyókhoz lenyúló völgyek, kivéve a mezőségi völgyeket többnyire délről észak felé nyúlnak, a melynek tekintetbe nem vétele okozta többnyire, ha csak nem önérdék, az absolut kormány által történt felosztásnak hiányait, mint például, hogy némely marosi, és kis küllői helységek nem a közelebbre fekvő kerületi városokhoz adtak, hanem a tölték kétszer annyira fekvőkhöz.

Igenis egy neveléséges felosztást vinne az véghez, ki folyóinkat venné tekintetbe, semmi ügyelettel a több mértföldökre benyúló völgyekre, mert az ily egyén úgy járna, mint a ki egy házat építne, de az ajtókra nem ügyelvén, végtére kistúlne, hogy egy vagy több szobába nincs bejárása; és ez nem nagyítás, mert az absolut kormány alatt igenis megtörtént, hogy egy járásbíró nem tudta járását megjárni, ha csak a más kerülethez tartozó helység határain nem ment keresztül.

Nálunk a megyék felosztásánál a természetes határok, a hegyláncok, ezek választják el legtöbbnyire az egyes helységek határait is egymástól, ily hegyláncok a Szamos és Marost elválasztó, úgy a Marost és kis Küllőt, nem különben a kis Küllőt és nagy Küllőt, és végtére a nagy Küllőt és Oltot elválasztó hegylánc.

Mi a harmadik pontot illeti, igen is szükségesnek tartom egy felosztásnál, mennyire a körülmények engedik ügyelni arra, hogy a nemzetiségek egybecsoportosuljanak, mely feladat Erdélyben nem kis munkába kerül. De ezen egybecsoportosítást nem lehet a végső

pontig vinni, mert azon esetben a legszembe-tűnőbb anomaliákba esnénk.

Mert valaminth nem lenne helyes, ha valaki oly felosztást tenne, melynek főczélja csak is a volna, hogy egyik vagy másik nemzetet paralizálja vagy éppen megsemmisíteni kívánja, úgy ellenkezőleg nagyon hibás és kárhóztos felosztás lenne, a ki semmire sem ügyelve, semmi körülményt fel nem véve, csak is önkéntesen egy vagy két nemzet érdekében tenne egy új felosztást

Szerencsés vagy szerencsétlen valék a közelebbi években több terveit átnézni Erdély új felosztásának. Láttam egyet, melyet ezelőtt néhány évvel terveztek, mely szerint Erdélynek tizenegy szász széke lenne, de nem a régi 11 széke, hanem részint újak, részint a régi 11 széke helységeket kihagyva s újakat bele-téve volt egybeállítva. Valóban oly érdekes volt ezen felosztás, hogy érdemesnek tartottam nemcsak magamnak lerajzolni, de helységenként le is írni, mert nevétségesebből csak képzetem sem vala s nem hiszem, hogy szebb hieroglifek lennének a legrégibb emlékoszlopokon is bemetszve, mint a minők azon felosztás következtében festettek a mapára, s ez által az országban egy elszort Szászországot kívántak felállítani.

Láttam újra egyet, mely Erdélyt 36 megyére osztotta, bizonyára a tervkészítő Erdélyt egy legjobbj fajtájú fejős tehénnek képzelte, mely képes leszen 36 megye főispánait és 36 egész tisztségeit eltartani, még pedig jó fizetésen és semmi munkával.

Láttam egyet, hol Erdélyt 5 magyar, 5 székely, 5 szász, 5 oláh megyére és 2 oláh kapitányságra osztja, s így summa summarum 22 megyére

Hallottam egy új tervről, mely már 18 megyét akar felállítani.

Végére hallottam egy legújabb tervről, hogy állítassék egy szász föld, melyhez a kis Küllőnek balpartja kapcsolódjék hozzá, az az azon része a kis Küllőnek, a melyet a legtöbb magyar lakja, hogy így az igazi germanizatio kezdődjék meg; ezen terv szerint a székely föld két megyére fog oszolni, de hogy a többi része Erdélynek mivé fog válni, azt az Isten tudja, tán kegyelemből még a magyarnak is adnak egy kisdé megyét.

S mind ezen felosztásokban mi volt a főeszmé? Először mentől több hivatalnokot teremteni a nép rovására; másodsor pedig, hogy egyes nemzet a másiknak hátrányára magát mentől jobban biztosítsa. Valamiképp, mint feljebb írák, szükségesnek látok egy helyes egybecsoportosítást, éppen egy kártozatosnak tartom az ellenkező erőltetett s önérdékből származó egybecsoportozást, melyet annak hívni nem is lehet, miután a szándék nem lenne az, hanem az elnyomás.

A mi végre a negyedik pontot illeti, ugyerre igen is ügyelettel kell lenni, melyet Erdélyben könnyű is elérni, miután városaink annyira el vannak szorva, hogy mind egyik megyének juthat egy vagy több

Hosszu czikkem következtében mindenki azt várhatja tőlem, hogy már most egy kidolgozott felosztási tervvel állok elő; ezt pedig nem teszem, mert egyszer oly elhiit nem vagyok, hogy egyik az országra nézve legnevezetesebb munkához csak is viszketegeből hozzáfogjak, de másfelől sem Rómulus szerepét, sem elődeink nyomát, kik a házat elfoglalták, magamra ruházni nem akarom, ha nem egész czikkemmel csak is annyi szándékom volt: bebizonyítani, hogy egy új felosztást nem lehet rögtönözni, mert azt meg kell hogy előzze egy igazságos és helyesen kivitt népszámitás, miután az 1857-beli ezen tulajdonokkal éppen nem dicsekedhetik; má-

sodsor meg kell hogy előzze egy betűszerinti catastralis egybeállított munka, melyek nélkül egy új felosztást nem lehet véghezvinni, miután csak ezekből lehet nemcsak a népese-dést és terjedelmet meghatározni, de hogy azon ujonnan kiszakasztott megyék adóképes-séggel fognak-e bírni, hogy egy új megyét képezzenek s azokra hasonló terheket önmor-lások nélkül képesek lesznek-e elhordozhatni? Ezen két feltételen kívül még elkerülhetetlen, hogy a kidolgozott tervet az előtt hogy elhatározódnék, ahhoz értők a helyszínen vizsgálják meg, hogy a kivethetőségben nem állanak-e ellene természetes akadályok, mert csak így járva el, lehet az egész munkának maradandóságot és állandóságot jövedőlni, ellenkező esetben az egész sysiphussi és ixioni munkává válnék.

H. H.

A kolozsvári XII. pontok *) 1864-ben.

Móttó: Virad haladjunk!

Erdély fővárosának Kolozsvárnak esküdt közönsége s tanácsa, az Urnak 1864-ik esztendeje február havában a mezei gazdaság mai kor szerint kifejtett tanának elveit, a nemzetgazdaság magasabb igényeit, s a tulajdon szentségét védő jogfogalmak gyakorlati kivételét szemelőtt tartva, a határmivélés rendszere tárgyában, törvényjavaslatokat hozott, készített elő, és terjesztett a f. kir. főkormány-szék megerősítése alá. Ezeket a kir. megerősítés leérkezéig is, az indokolást magában foglaló jegyzőkönyvvel egyetemben, a közönség tájékozása tekintetéből nyomtatásban közhírré tette. E munkálatban a következő emlékeztető méltó pontok és elvek foglal-tatnak:

I. Ama rendszer, miszerint a városi határ folytonos tilalom alatt tartatván, minden birtokos sajátját szabad tetszése szerint mivel-hette, használhatta, kizárólagosan legeltethette, szünjön meg; helyébe álltassék vissza a három forduló ugarmivélés, közlegelői kényszer és közsorda tartás.

II. Azonban, hogy a törvények védpaizsa alá helyezett tulajdon szentsége, s az abból folyó szabad használati jog is kellőleg meg-óvva legyen: megengedtetik a tulajdo-nosnak az ugarendszer és csordajárás alól ki venni oly földjét, mely legalább 5 hold területű, és ez által a csordajárás akadályoz-va nines, azon nem bajosan teljesít-hető feltétel alatt, hogy a körül, saját költ-ségén oly kerítést vagy sánczolást tartson, melyen a legelőről a marha oda be ne me-hessen.

III. Elnézve az esk. közönség ez idősze-rinti állására való tekintetből, mindig igaz marad az, hogy az esk. közönség, mint a község képviselője, volt és van jogosítva a város lakói határát rendezni, abban mivélési rendszert megállítani, változtatni stb., ez merő keblbi és határgazdasági ügy, ebben egyedül az esk. közönség illetékes törvényhozó, ha a határ birtokosai ellennézetben lennének is, annyival inkább a jelen esetben, midőn a többség akaratját segíti elő, mert ugyanis:

IV. Birtokrendezés és mikénti használat kérdésében a többség akaratja döntő hatályúal bír, és a kisebbség a többség-nek alá van rendelve.

E kérdésnél a többség 3154 hold 566 □ ölben, oly világos, hogy ez ellenében a 752 hold 166 □ ölét bíró kisebbség csak párttöredékké süllyed **).

V. Mind a birtok többsége, mind az esk. közönség, e részben illetékes két hatóságok akaratja oda összpontosulván, hogy az ugar és legelői kényszer visszaálltassék, csak is ez lehet a vélemlett, paesumptív, törvényes állapot; mind az tehát, a mi ez ellen van, vagy utban állana, csak alárendelt kivételes és figyelmet nem érdemlő kérdés.

VI. Igaz ugyan, hogy 1856-ban a máj. 1-ről 9738 sz. alatt kelt helytartósági rende-

*) E kérdésre később visszatérünk.

**) E számitás értetlen, mert egy helyt az monda-tik, hogy a város határa a két □ mértföldtel túlhaladja, más helyt az, hogy 1857-ben 5693 hold 716 □ öl vétett számba.

let a birtokosokat sajátjuknak szabad tetszés szerinti használatában, a törvény teljes oltalmáról biztosította, és az is igaz, hogy itt az addigi ugarszender akkoriiban intézett elölrelése, főképp ezen rendelet alapján lön létre hozva és megszilárdulva, a mennyiben ezen intézkedés felsőbbsségileg nem csak helyben hagyatott, hanem az az elleni több rendű folyamodások éppen az esk. közönségnek azon k. rendeletre támaszkodó véleménye nyomán, azon rendeletet kibocsátó magas helytartóság által ugyancsak es. k. rendeletre hivatkozólág elutasítottak, mindezek így vannak; azonban mégis családok, ki azt binné, hogy a föld szabad használatát biztosító ezen k. rendeletet a városokra is parancsolólag kellene alkalmazni, mert ez csak a földesur és volt jobbágy földi elklültönítése, s a tagosítás előmozdítása céljából keletkezett.

VII. Igaz ugyan, hogy 1848-ban a föld felszabadult, és az adózásnak nagy terhei jöttek be a személyre és vagyonra. Általános lett azon óhajás, hogy a föld minden szolgalmi bilincsek alól mentve legyen, s a lehető legnagyobb termelésre képessé tétessék; minek első feltétele, hogy a tulajdonjog és szabad tetszés szerinti használat biztosítottassék. Az is igaz, hogy a kormány e célra idvesség szabályokat hozott; de ezen szabályokat a városokra alkalmazni, s a tulajdon szabad használatát behozni csak annyit tenne, mint nehézségeket, zavarokat és fértkezettenségeket idézni elő. Ezen intézkedések csak a volt urbères és földesur közti viszonyra hozattak és találának; de a városi szabad földekre nem alkalmazhatók, mert ezek aprók, utak hiányában, hozzáférhetetlenek, itt juris communio van, ennek fenn kell maradni.

VIII. A századok óta fenálló közös használatot nem lehetett és nem kellett volna 1856-ban elfogdoskodások és intézkedések nélkül megszüntetni, és a kormány is, midőn ezen változtatást jóváhagyta, megrendelte az esk. közönségnek, hogy az e részben létező nehézségek mikénti elhárításáról gondoskodják; ezen rendelet fogantatására és mezei rendőri szabályok tervezése később is sligetetett; mindezek dacára az esk. közönség máig sem mozdított ebben semmit; mi természetesebb tehát, mint az: hogy az 1856-i állapotba tételessé vissza a juris communio, s a kormányilag is megerősített, most divatozó rendszer szüntetésük meg!

IX. E változtatásnak az sem áll utjában, hogy a helytartóság 1856 máj. 1-én a föld szabad használatát kimondotta, s azon rendszer e városok akkor életbe is lön léptetve, mert ugyan a jelen állapot mellett stabilis must ama körülmény sem védheti, hogy a mellett a város örökidőkre megmaradni tartoznék, sőt ezen mindannyiszor, valahányszor a többség és az esk. közönség akarja másképp alakul, szabadon változtatni lehet, és kell, a minthogy ezen elv törvényjavaslatilag, mind az egész határt, mind egyes határreszt illetleg, még is állapították.

X. Minden belterjes, tehát mesterségesebb mivélési rendszer nagyobb nyers természet ad ugyan, és így a folytonosan felitított határ célsszerűbb a fordulós határnál; de a belterjes rendszerre sok munka és pénzerő kívánatik, s csak is ott hasznos, hol a népesség nagy, az ipar és szorgalom kifejtett, a terménynek kelendősege, munka és pénz van stb. mindezek pedig Kolozsvárt másképp állanak, a többség és az esk. közönség belátása szerint; tehát a kisebbség is köteles az ugarszenderben, mely a helyi viszony, okhoz talál, megnyugodni, különben is a mostani mivélés mellett a föld kimerül, háromszori jó mely felszántás, nyugtatás, trágyázás nem tétethetik, a marha-tenyésztés gátolva van stb.

XI. A városi szónoknak azon aggodalma: hogy valjon az esk. közönség illetékes-e a földmivélési rendszer megváltoztatására, miután 1856 óta a három fordulós üzletmód fel volt hagyva, több évi gyakorlat a földnek minden évben saját érdekszerinti használatát, az istalózást általánosan meghonosította, s a helytartósági rendelet a tulajdonjogból kiindulva a földnek szabad használatát kimondotta, ezen elvhez pedig a kisebbség annyira ragaszkodik? a fenebbi elvekben és határozományokban teljesleg le van csillapítva.

XII. Ugyan a szónoknak azon kérdése: valjon az ugarszender visszaállítására nem illeközik-e össze a mezei gazdaság mai kor szerint kifejtett tanának elveivel, és nem fog-e a közvélemény által a közgazdasági fejlődés rovására intézett visszalépési cselekvénynek helyezetet? megnyugtatólag válaszol az esk. közönség, miután a tudós világ e a legnagyobbabb classicitással bíró nemzetgazdászok azt mondják, hogy általánosan, minden helyre és viszonyra egyaránt alkalmazható földmivélési rendszer nem létezik, tehát a helyi viszonyokhoz képest kell azt megválasztani, az esk. közönség pedig ideálónak az ugarszenderet találja, s ezen nézetét füg-

getlen érzettel mondja ki: gyanúsításaira az ellentéredéknek nem hajt.

E XII. pontos elvek szerint van megoldva jogi és nemzetgazdasági szempontból a kolozsvári határrendezés fontos munkája 1864-ben.

Nyolcz századdal estünk vissza.

Az erd. muzeum-egylet nagy gyűlése február 15-dikén.

Régiség- és éremtárnoki jelentés.

Tisztelet közgyűlés!

A tisztelet közgyűlés bizelgő bizalma által kezelésem és őrzésem alá bízott régiség- és éremtár állapotáról kellvén jelentést tennem, e jelentésemet legelőbb annak az általános elősorolásán kezdem, hogy a tavalyi novemberi közgyűlés határozata következtében történt hivatalba lépésem után az e gyűjtemény számára begyűlt muzeumi tárgyakba mit vettem által az őrzésével addig megbízott könyvtárnok urtól, mi gyűlt azóta még hozzá, hogy legelőbb is a gyűjtemény létszámát mutassam ki.

Mint az éremtárhoz tartozó gyűjteményt vettem át a könyvtárnok urtól:

273 adományból gyűlt 162 arany, 6305 ezüst, 5160 réz, 263 ón pénz. azóta gyűlt a kezem alá

1862 novemberben	4	"	"	18	3	"	"
1863 januárban	3	"	"	47	"	"	"
" februárban	4	"	"	338	283	"	28
" mártiusban	2	"	"	"	1	"	2
" áprilisben	3	"	"	39	8	"	"
" májusban	3	"	"	23	4	"	"
" júniusban	2	"	"	"	18	"	"
" júliusban	13	"	"	39	6	"	19
" augusztusban	9	"	"	129	5	"	12
" szeptemberben	10	"	"	16	14	"	1
" októberben	9	"	"	139	17	"	4
" novemberben	3	"	"	1	3	"	1
" decemberben	3	"	"	19	40	"	2
1864 januárban	5	"	"	10	441	593	1
Ezenkívül vásároltatott	"	"	"	36	84	"	1
2 csere utján jött be	"	"	"	12	75	6	"

Vagyon tehát összesen a muzeum éremgyűjteményében 166 adomány két vásár és két csere után begyűltve . . . 192 " 7665 " 6245 " 364 " összesen 14,466 darab érem. Ezen összegből azonban leszámítandó a fenn említett cserebe kimarad mint valóságos létszám . . . 187 " 7507 " 6219 " 360 " összesen . . . 14,273 darab érem.

Mint külön gyűjtemény van még a muzeumban a gróf Eszterházy-féle éremtár, amely áll az átadási oklevél szerint 3779 darabból és így összesen van a kezem alatt 18,032 darab érem.

Az e gyűjtemények felállítására szánt terem csak 1863 július havában készült el annyira, hogy a gyűjteményeket oda lehetett költöztetni, minthogy azonban előre gondoskodtam volt alkalmas szekrények és állványok elkészítéséről, még a lefolyt nyár folyamán annyira mehettem, hogy a régiségeket, az utolsó téli hónapokban begyűlt darabok kivételével, négy fenálló üveges szekrényben, két asztalon álló lapos üveges szekrényben, egy szabad állványon és még négy kis polcon egy rendben felállhattam, hogy a kik a nyár vége felé ott jártak, a gyűjtemény minden darabját kényelmesen szemlélhették.

A felállított darabok meg is vannak számolva oly rendszer szerint, hogy a darabon levő szám egy e végre készített áttekintési rövid lajstromban az adományozó nevét kimutatja. Ez által el van érve az a kettős cél, hogy egyfelől a végleges lajstromozás alkalomával képes leszek minden darab után az adományozót megnevezni, másfelől az adományozót még akkor se fogom eltéveszteni, ha a gyűjtemény nem illő tárgyak kiköltöztetése vagy újabb beérkező tárgyak besorozása által kénytelen leszek a felállítás mostani rendén változtatni.

Régiségtárunk létszáma nagy számot nem mutat ki, a gyűjtemény kisszerűsége még szembeötlőbb, ha a hely színén meggyőződünk róla, hogy e kicsiny szám nagyobbik fele oly darabokból áll, a melyek részint apró, részint értéktelen voltak következtében se szemlélésre, se tudományos érdekességre nézve nem képesek figyelmet ébresztetni. Mind a mellett e kicsiny szerinti gyűjteményünk aránylag nagyon gazdagnak mondhatjuk. E gazdagságot kimutatja a következő rövid elősorolása a legszembetűnőbb és legérdekesebb tárgyaknak, a mint a gyűjteményt látogatónak szemébe tűnnek:

Mindjárt az ajtón belépve balról egy üveges szekrény magában foglalja a birtokunkban levő görög és római, valamint egyiptomi régiségek nagyobb részét. Itt legelőbb magára vonja a szemlélő figyelmét egynehány igen szép cserépdedény Pompejiből, a melyeket báró Radák István adományozott intézetünknek, köztük felállított 3 cserép szobrocskával ugyanannak, a melyeket János Lajos tanár ur adott, ezek mellett láthatók az országban benn talált különböző alakú részint római, részint

A régiségtár számára a könyvtárnok ur kezében gyűlt volt 131 adományból 562 darab, a melyet jegyzék mellett átvettem. Azóta gyűlt az én kezem alá a választmányi jegyzőkönyvek és a kezemen levő ellennyugtató lajstromok szerint:

1862 novemberben	3	adományból	5	"
1862 decemberben	4	"	6	"
1863 januárban	1	"	17	"
" mártiusban	1	"	5	"
" áprilisben	5	"	8	"
" májusban	4	"	17	"
" júniusban	2	"	2	"
" júliusban	3	"	15	"
" augusztusban	7	"	217	"
" szeptemberben	3	"	8	"
" októberben	7	"	22	"
" novemberben	4	"	8	"
" decemberben	4	"	9	"
1864 januárban	4	"	11	"
még két vásár utján	"	"	100	"

áll tehát jelenleg a régiségtár 1012 darabból, a mely 160 adományból és 2 vásárból gyűlt be.

őkori bronz maradványokat mutat, szobrokat, fegyvereket, házi eszközöket, díszítményeket, kulcsokat, fibulákat stb. különösen nevezetes egy gyönyörű bronz kard gróf Mikó ő nagyméltóságától, egy egész sor kelta bronz fejse, egy egész sor bronz fibula, de mind ezeknél nevezetesebb egy pénzverőbéllyeg vasból, a melyre a gens Maria ismert denariusának hátulján levő szántó földmivélő látható. E bélyeg minden hihetőséggel pénzhamisítótól származik, találták Hunyadmegyében, a muzeumnak adta gróf Lázár Kálmán.

(Vége következik.)

Külföldi levelezés.

Konstantinápoly, febr. 10.

Utolsó levelében említett szavát ezen levelél írásával váltja be írő a Konstantinápolyban lakó görögökről. Az ő állításuk szerint mintegy négyszázezer lélekkel álló sokaság az, mely említtett számból ha csak fele volna is a valóság, ugy is nagy tömeget teszen az egy olyan nagy városban, a hol a törökök számát nyolczszázezer lélekre számítják, s az említtettek kívül az olasz és örmény itt lakó felekezet sok számú, ezek után számíthatók a nemetek és az izraeliták. Az angolokat mintegy kétszáz családra számítják, a francziákat még kevesebbre, a magyarokat lehet mintegy kétszáz lélekre számítani, de a kik többnyire mesteremberek és cselédek, s még ezeken kívül laknak itt oroszok, spanyolok, persák és ki tudná, hogy hányféle keleti külön-különféle nemzet. Az való, hogy bár melyik részében e nagyvárosnak, mindenik helyen számos görög van. Ezen nemzet fürge, mozgékony és fursangos természete, öltözetjeik- és lakásukban való izletességben hasonlítanak a francziákhoz, s ha felelték is egy III. Napoleon rendelkeznek, a ki tudja a módját, hogy miként lehessen egy ilyen nyugtalan vért, de egyszersmind tevékeny nemzetnek örökös elfoglaltatást eszközölni, azon esetben ez a nemzet nem állana oly háttérben, mert mindenféle dologban ügyesek, és nem restek, de sok idő óta fel lévén zavarodva állandami rendszerök, s nem levén, ki atyaiag gondoskodják, örkődjek felelték, ez okból nyugtalan természetük erkölcsi hibákba sortorta őket. Sok kitűnő szépségtől lénny van mind a két nemen levők közt, egészséges alkotásnak, szabályszerinti szép arczonallal, fehér bőrök, fekete szemek és hajuk, kicsiny kezük, lábuk, s bokáiknál vékony lábszárak, inkább közép mind magas termetűek. Daljaik melódiaja szépen hangzik; egyik nemzeti indulójuk melódiaja az, a mely "Frádiavolo" című operában ezen vadász dalra van felhasználva: Nézd ott a hegytetőn egy bátor férfit néz, Fegyverén tartja a kezét stb. Van egy más nemzeti indulójuk, melyet fellelkesedések alkalmával hangoztatnak az előbb említett hatósabb az érzelme. Tudományuk a számolás mestersége, franczia, olasz, török nyelvek beszélése, és a kereskedés; de a kereskedési tudományuk nem olyan rendszerezett, a milyen az európaiaké, és mégis nagyon sok közöttük a kitűnő vagyonu. Egy vagyonos görögnek a lakásába belépve meglepetést okoz az abban levő csillárok, lámpák, tükrök, ezüst eszközök fényessége, a szőnyegek, butorok és függönyök drágasága, és mindenek felett a tisztaság; egy ilyen görög háznál három-négy társalgó nagy terem van erkélyekkel ellátva, ezen termekből a szerint költöznek egyikből a másikba, a mint a nyári forró napokban a nap reggeltől estig való fordulásában elkerülhetik annak meleg sugarait; többrendbeli szobák vannak, külön külön a családtagjainak báló, vendég- és fürdőszobák. A család, konyha- és mosóházak más elkülönített épületben vannak. Kivülről nézve a görög épületet, az mindmegannyi széles ideát bizonyít, mintha egy a másikat fölül akarná mulni a különféle építéssel. Van egyszerű virágházuk és szép kertjük, a melynek sántájai ki vannak rakva apró fehér és fekete kavicskövekkel, a melyek mind egyforma nagyságnak, mint egy réz kétfarasos, olyan szerű nagyságu lapos kövesekké, az ezekkel kirakandó utat először egyenesen plánozzák, aztán megint kétujnyi vastagon berterítik azt vizes enyves iszappal, s abban azon köveskéket élire állítják, szorosan s renddel rakva azt, egyiket a másik mellé oda illesztve, a melyek midőn tömöttlen berakattak, egy-egy köveskéből csak akkora látszik a felszínen, mintha mind hajlott mandulával volna az kirakva; a fekete köveskékből a felhőre közé különböző figurák és virágbrázolatok vannak kirakva minta után, mint a gyöngy és hárász munkáknál, és így minden útfordulásnál más-más féle formán van kirakva az üles szélességtől út; az udvar földje is így van kirakva, vagy pedig fehér és fekete márványtáblákból osztába formán kockázva. Azt jegyezve meg, hogy az ilyen lakások, a melyekhez kert, udvar s oly sok kényelem van építelve, az mind a külvárosi nyári lakásokban van így; a belvárosban helyszűke

miatt ők sem kényelmeskedhetnek tetszésük szerint. Az örökös tisztogatás napirenden van náluk, háziporázás, ablak, házföldje, folyosó, lépcsők, udvar földje mosása. Ágytüskük s viselő fehérneműjük a legtisztább fehér, és mégis mindezen sok tisztogatás mellett is a poloskák elpusztítására nem gondolnak, sőt megszokott békétiréssel szüvenedik lakásaikban. Eledelek a törökökkel egy izlés- és szokásból készítetik, mind a két nemzet undorodik a sertéshús- és zsírtól, és az ezen éghajlat alatt azoknak is egészségtelen eledelel, a kik szeretik és szokva vannak hozzá; a görög és török, örmény, olasz legjobb eledelek tartja az alajjal készültet, s valóban észszerűleg is jobb hatású lehet a természetes által előállított mind az állati zsír, csak hogy megszokás kell hozzá; de vannak a görög- és törökök olyan eledeleik, a hol az alajot használni nem lehet, az oly alkalomra fagygynt használnak, a melyet kiforráznak, vízzel kiszívattak jól, hogy a fagygyuszagot elvesztse, és csak azután olvasztanak ki, de bár akárhol legyen is az a kimosva, író még most sem tudna bár egy falat fagygyas süteményt elfogyasztani; ilyen a szokás, mert voltaképpen mi magyarok is a levesen uszó zsírt megeszszük, pedig az valódi fagygyuszir, sőt azon zsírral a szakács-néknél galuskák és az ételekhez rántást készítenek, azt megeszszük, de az itt készítettől visszaborzadunk. A tenger is sok különbféle halakat ad asztalokra. Az ételek készítésében a vereshagyma ritkán marad el, és nyárban a paradicsommal benne van a levesben, a zöld sárga, és a megkésztett makaroniban. Csemegéül mind a két nemzet szereti a ezukros és mézes készítményeket; s bármely csekély eledelehez csinos asztalterítéket használ a görög; finom és fehér asztalneműt, és fényes ezüstből való evő-eszközöket. Ételkészítésében a tésztákhoz vajot is használnak, és az ő izléseiknek nem unalmas, ha a vaj régi és avas ill. Az alsóbb osztályú görög férfiak éppen úgy tudnak főzni, mint a nők, sőt vannak ételt áruló boltok, a hol két-három görög a délelőtti időt főzéssel tölti el, délután tisztára vannak mosva az edények, a bolt kiséperve, ülésekkel kerekén rakva az asztalok mellett várják a vendégeket. Egy tíz-helyen a boltban 8—9 pólóból való nagy onozott tál hozzájuk készített fedelekkal fényesen van csiszolva, s az elkészített eledelekkel rendbe állítva, mindenik tál alatt kevés égő szén tartja azokat melegen. A vendég először is fölemelve a fedőket megnézve, hogy miféle eledelet borítottak azok be, melyekből étvágya szerint kér, s az asztalhoz ülve elfogyasztja azt; de ezen eledelekhez a magyar ember nem érezne étvágyat. Mind a két nemzet ürühúst fogyaszt többet mint marhahúst, és azt izletesen is tudják megkésztetni, de úgy hiszik, hogy az ittlévő ürühúst jobbjú az eledele mint a magyar földön levők, külföldjében az ittlévők az igaz, hogy különböznek a magyar földön levő ürühúttól.

Ültöztet mind a két nemi levő görög népnek párisi divat szerinti, az alsóbb osztályban a férfiak ültöztetése hasonló a török nép alsó osztályá ültöztetéséhez, fején mind a két nemzetnek örökösön csak a veres feszlátható, egy-egy görögnek a bugyogója különbözik a törököktől; mert az vagy tulitult bő egész kerekén lábig lenyuló ránkötöttéppen úgy áll, mint egy bő szoknya, vagy pedig ezen bő bugyogó alól a lábszárhoz szorult, s fejjel a nagy bőség miatt hátul lefigyog, s a mint lépnek a mozgással idétlenül lityeg lotyog rajtok, ritkák lehet egy-egy aranyos mellényű görögöt látni, azt is mind csak az alsó osztályból, nemzeti ültöztetük a felsőbb osztályának egészen a francia izlési viselet váltotta fel, ezeknek nejk és leányai midőn az utcára kilépnek mindenek egy-egy divat mintának nézik ki, ültöztetiek a legdrágább selyem- és bársonyból készítettnek, vagy a legfinomabb nyári kelméből, melyek választékos izléssel költségesen vannak felpiperézve. A természet által adott szépségeikkel nem elégszettek meg, mondhatni, hogy valódi rabjai a széppé tevő mesterségeeknek, az foglalja el nekik minden idejüket, és e miatt nem érkeznek magukat szellemileg kimivelni. A görög nők közt nem sok van a ki egyébről is tudjon beszélni mint a jelenlegi divatról, és a mindennapi méndemondákról. Bálókban, színházban ragyognak a sok briliánt s más nemes kövek és arany ékszerektől, és ezen sokra terjedő izletes és kényelmes helyzetre a költségek mind a kereskedés adja meg a görögnek, de egy ily fényűző költségét kigyzóni mező, azaz hely kell a kereskedéshez, és ezen mező itt a tengereken való közlekedés.

A görög nép szaporos faj; midőn eljönnek a szép tavaszi esték egy egy lakásból öt-hat gyerek özlök az utcára; gyönyörűség nézni mily eleven fürgék, midőn beszélnek oly sebesen pereg a nyelvek, mint midőn a szarka csereg, és a mint szólítják egymást, hallani lehet a nevek között a régieb történelemből smert egy-egy nevet, mint p. o. Periksz, Szokk, Cleopatra, Áspázia s hasonlókat.

A történet úgy hozta, hogy író egy 70 éves vak göröggel és annak családjával mintegy 3 hó elteltéig egy szálláson lakott. Ezen 70 éves görög fiatalkorában (a mint mondják az ittlévők) tengeri rabló volt, a kinek is fiatalkori vadsága a jelenben fiaiba költözött át, az öreg vak most is idejéhez képest elég erős, tolmács által nyilatította író, hogy vágyalma volna az öreg életéből fiatalkori tengeri történeteket hallani, melyre a felelet mindig csak ez volt: hogy az öreg nagyon derék katona volt. Azon egyik erkölcsi hibát, hogy a más zsebéből a magukéba szeretik átköltöztetni a vagyonot, arra ők mehetségül a Licurgus spártai törvényt hozták fel. A vallási szertartásokat híven megtartják, a bűjtőt nem hibázzák el. Az említett vak öregnek lakásában volt egy ezüstből öntött Mária kép a kis Jézussal, ezen kép előtt egész éjszákakon lámpa égett, és nappal is minden templomi harangozásakor meggyújtották azt; gyakorlati betöltött vallási szertartás által hiszik helyrehozandónak az életben elkövetett erkölcsi hibákat; egy-egy szent kút-vagy-képhez áhítatos bú-újrással sereglenek. Ünnepekük megegyeznek annyi van, mint a kath. vallásnak. És mindezen nagy vallásosság mellett is van a görögök között, a ki a Jézus élete leírását nem tartja tulzottnak, de a mellet, hogy így beszél, mégis pontosan megtartja vallása minden szertartását.

Halottaikat éppen mint a törökök nem tartják, a melyik ma viradólág meghalt, azt már ma estefelé el is temetik. Az utcán a koporsóban levő halottat fedél nélkül viszik, és csak a sírnál teszik rá a fedelet.

Folyó hó 7-én Abd-ül Aziz két fiát katonai nevelésbe iktatta, mi rendkívül nagyserű pompával, a katonaság mindennemű ünneplésével történt. Ez is egy jele az előhaladásnak, mert mindezzel ezt egy szultán sem tette gyermekével. Erről meg kell jegyeznem, hogy ő felségének egy különös professora van, ki ötöt az európai mindennemű műveltségben és előrehaladásban rendkívül finom tapintattal vezényli.

A görögök között, kik bizva királyuk összeköttetésében az angollal, naponként lehet hallani, hogy ez a föld az ő tulajdonuk, s tán még 1864-ben ismét kezre kerülend.

Az angol követ Syt Henry Bulver naponként váratik vissza az angol földről.

Midőn itt tudomásra jött, hogy az osztrák a dán állomás bevételekor 519 közlegény mellett 30 tisztet veszített el, mindenki örömmel dicséri az osztrák katonák hősiességét, azon hozzátétellel, hogy ott bizonyosan magyar ezredek voltak.

Még egy év se mutathat fel oly rövid idő alatt, mint a 64 annyi áldozatot a tengeren. A többek között január hóban a Marseille és Algir között járó posta-gőzös Atlas, ki ez alkalommal rendkívül meg volt rakodva, tökéletesen eltűnt, és semmi hírt róla nem vehet. Képzeltető azon családak bánatja, kik egy héttel későbbre Algirba utaztak az „Atlas” gőzzel elindított családokat feltalálni.

KÜLÖNFÉLÉK.

— Előkelő műkedvelőink színi előadása volt szomorú napjaink egyik kedves jelenése. A mint már említettük, előkelő fiatal hölgyeink közül B. Kemény Vilma, gróf Halter Fauni, Komáromi Teréz urhölgyek, és b. Huszár Adámné Bornemisza Zsuzsa bárónő működtet közre; férfiak: báró Szentkereszti Zsigmond, Komáromi Andor, Szilvási Béla és Horváth Gyula. A „nyolczadik pont” és „chasse croisé” című egy felvonásos vígjátékot adák, a zenét Salamon zenekara képezi. Az előadás összevágó és szabatos volt, feltűnt, hogy mindnyájan igen szépen szavaltak, s valóban a magyar nyelv legbájosabb a fiatal szép hölgyek ajkain. A honleányi s honfiai buzgalom anyagi eredménye is megjött a szenvedő részére, a bevétel nyolcz száz forintnyi összeget képezvén. A nemesekből közreműködők a szenvedő emberiség méltó hála-ját érdemlik ki, midőn egy szent nemzeti, egy melletti buzgalomuk a szegények érdekében ily nemesen hasznosították. A közelebbi előadás a jövő hét elején leend. Mikora szintén tele színházat várunk a közönség lovagiaságától s honfi buzgalomtól.

— Az erdélyi kölesösök jég-s tüzkármertő társulat, folyó mártius hó 13-ikán délelőtti 10 órakor Kolozsvárt, belfarkas-utczai 82. szám alatti ház emeleti részében levő jelenlegi szaláson, szabálymódosító, és kapcsolatosan a mult évi biztosítási eredményről készült számolás előterjesztése végett közgyűlést tartand; melyre előbbi hirdetései folytán megjeleneni a t. cz. bizt. tagok tisztelettel felkértenek.

— A könyv-olvasó közönség figyelmébe ajánlatik: miszerint a kolozsvári polgári társalkodó könyvtárából, 2 fnt 10 kr. o. é. kész-

pénz könyv olvasási díj előrei lefizetése mellett, egész 1864 év december 31-éig egy darab könyv, olvasás végett kivethető úgy, hogy a midőn az egy darabot elolvasta a kivét, azt a könyvtárba beadván, más darabot kap helyette, s így folytonosan olvashatni mindennap; ennél olcsóbb könyvolvasáshoz ritkán juthatni, és a részletes könyvkivétel iránt könyvtárnok, délután 3—4 óráig a társalkodói belmonostor-óvartuza szögletben B. Apor féle ház emeletében levő könyvtárban jelen lévő, bővebb utasítást adand; a könyvkivétel biztonságáért egy társalkodói tagjótállása vagy a könyv árát felérő pénz letétel szükségeltetvén.

— A tegnapi tartott gazdasági vál. ülésben a kolozsvári famos XII. pont általános visszatetszést okozott. Veszedelmes tanai ellen mi is tiltatsebben nyilatkozandunk.

— (Necrolog). Csik sz. mihályi Balla István s gyermekei Gyula, Ödön, Margit, özv. Boér Lajosné szül. Baranyai Róza, Boér Albert és Károly fájdalommal teltszívvel tudatják, hogy a jó nő, jó anya, jó testvér, jó honleány, Cs.-sz.-mihályi Balla Istvánné született Boér Zsófia folyó hó 4-én délelőtti 11 órák, földi pályája 31-dik boldog házasság 10-dik évében, 18 napig tartó hosszú szenvedés után jobblétre szenderült. Hílt tetemei folyó hó 7-én fognak délután 2 órák orok nyugalomra elhelyeztetni itt Vajában a családi temetkező helyre. Vaja, mart. 4-én 1864.

— Magyar tudományos akademia. A bölcséleti, törvénytudományi s történelmi osztályok febr. 29-diki ülésében br. Kemény Gábor a legutóbbi nagygyűlés által a törvénytudományi osztályba megválasztott levelező tag foglalat el székét ily ezműl értekezéssel: „A korszakok szelleméről”. Az értekezés, mint külön korszakokat hozza föl a keresztényen vallás elterjedését, a népvándorlások idejét, Mohamed vallása hatalomra jutását, a kereszties hadak korát, a reformatiót és végre a legújabb, a szabadságról és egyenlőségről nevezhető korszakot. A korszakokat nem történeti, hanem államtani szempontból vizsgálja s keresi az átalános, ugyszólván lélektani alapot, melyen azok nyugosznak, és vizsgálja a hatást, melylyel az államra vannak. A külön korszakok, nézete szerint, bizonyos önkénytelenséget tüntetve ki, saját irányokban haladnak, s egymásra nézve kölcsönösen vakok, valamint külön szenvedély alatt álló egyének. A korszakok szellemek — folytatja — mindig a legkülönbözőbb sok millió emberre, igen nagy darab helyre, hosszú időre kellvén terjedni, tetteinek vagy legalább is azok következtetéseinek nagyon sokakat, a nagy tömeget közvetlenül érdeklőnek, népieseknek kell lenni. Ezzel hozza egybekötésbe a nagy hatást, melyet a nemzetek, államok életére gyakorolnak és hogy az szűkségepp nemcsak politikai, de társadalmi is. A dolog természetéből következik szerinte, hogy mindenkor magát tökélyesnek tartja, másokat nagyon tökéletleneknek; és hogy a vezérszavak, a kvánalmak fogalmazásai gyakran hibásak és külön részekben egymással ellenkeznek. Valamint azonban semmi a világban ok nélkül elő nem áll, egy a korszakoknak, minőségüknek, valamint érvényre juthatásuknak is, megvan rendez fejtési menete. És így önkint következőnek véli, hogy valamint az uralkodó nemzetek megszabják a korszakok minőségét, úgy maguk a korszakok igen különböző hatást gyakorolnak különböző nemzetekre, államokra. Érinti továbbá ama kérdéseket: mikor nyújtanak korszakok meggyűvást? minő az eleve s befolyás a korszakokhoz? Végre pedig néhány általános vonással megkísérti világosítani: minő viszonyban vannak egymáshoz korszakok és nemzetiség; és mennyiben jogosult kölcsönös egymásrabatásuk. Ez az értekezés menete, melyen kitűnik a törekvés jelen korszakunkat a régebbiek sorába, fejlődési folyamata állítani, a fejés rendét „kényszerítő egymástuntáját” érvényre emelni, a nemzetiség és korszakok viszonyát egymáshoz meghatározni. Értekezés mintegy számol fölfogásáról, miből szellemi munkálódásában tovább akar haladni, kijelentve, hogy ezentul is parkodni fog a politikai és társadalmi téren fölmerülő zavart eszméket tisztázni és megmutatni, miként lehet az általános jóllét utján leggyorsabban haladni előre. E felolvasás nagy érdeket keltett.

— Lembergől a „Wiener Lloyd” azon biztos hirt veszi, hogy herceg Sapielha Adam, kinek megszokása a lengyeli orsz. tszék fogházából oly nagy feltűnést tett, Galaczon van, s midőn az utána küldött osztrák közbiztonsági közegek által magát fenyegettetve gondola, a galaczi angol főconsul védelme alá helyezte magát. A herceg Angolországba utazik s azt igéri, hogy Londonból kelt leveleiben fog majd részletes tudósítást küldeni.

— Egy bécsi helyi lap jelenti, hogy a bécsi Währinger-Strassén levő es. kir. posta-hivatal minap éjjel kirabolott. A külső vas, valamint a belső üvegajtó betörtettek. A pénztárt elrabolták, de az összezsúrtva már

megtaláltatott volna s a rendőrségnek átszolgáltaták. Hogy mennyi pénzt raboltak el, még nem tudatik.

— A temesvári újságnak írják Orsováról, hogy ott e hó 1-ső napján két óra alatt néhány izben történt földrendés. Febr. 28-kán nedveshideg, komor idő volt. Este 9 órakor sajtáságos moraj, szokatlan mély zugás volt hallható, mely koronkint ismétlődött. Közvetlenül erre földingás következett, mely azonban csak két perczig tartott. Egy órával később a földalatti moraj ismét hallatszott, de földingás nem következett. Azonban 11 óra után oly lökések voltak érezhetők, melyek a népet felriaszták álmalból; szerencsére a feyegető vész kétszer ismételt rengés után elvonult. A rengés az új-orsovai szigetvárból is érezhető volt.

— Az oláhok milyen betűkkel írjanak? A „Concordia”-ban olvassuk, hogy az oláhok, bár rég elvetették az ugynevezett cirill betűket és szélteben használják a kényelmesebb és nyelvük természetének jobban megfelelő latin betűket, ugyannyira, hogy csak itt-ott sőt az oláh klerikusok közt is ritkán fordulnak elő a potkóvák (a mint a glogol betűket nevezik), mindazáltal a verseczi gör. n. e. consistorium inditva érezte magát a febr. 19-diki ülésében ez ügyet nyilvános tárgyalás alá venni, melynek az lett eredménye, hogy elhatározták, miszerint az ottani klerikusok az oláh írásban ezentul ne használják a latin betűket, de még az ugy nevezett cirill cirill betűket se, melyek latin betűkkel kevervők, és pedig következő okokból: a) mert azok nem oláh betűk (hát a cirill-félék oláh betűk?) és nem alkalmasak az oláh nyelvben való használatra, mivel általuk az oláh nem fejezheti ki illendően érzelmeit (talán a hang kiejtést?); b) mert a latin betűk nem oláh betűk, hanem csak a cirill-félék betűk azok (értjük már), mert az oláh csak ezek által fejezheti ki érzelmeit, úgy a mint nyelve természeté kívánja sat. Mi nem esodálkozunk azon, hogy e szokások atyai gondoskodásból eredt határozatot a szerb nemzetiségi püspök helyben hagyta, vagy talán indítványozta, hanem fájunk az oláh nemzetiségi tlnőkök közönyét, melylyel sem az egyháznak sem pedig nemzetiségüknek nem tettek szolgálatot, sőt inkább árthatnak, ha a fiatal klerikusok ellen nem szegülhetek a tendenciós nyomásnak. Mióta a tudományos kiképzett Velea Tinku volt tanár alapos nyelvtanával együtt egy ezólván kiküszöböltetett, azóta az ottani hittanodában egy új nyelvtant adnak elő, melyet a szerb nemzetiségi püspök szerkesztett, kinek szintén szűksége volna egy alapos oláh nyelvtan tanulmányára.

POLITIKAI HIREK.

Angolország. London, mart. 1. A felsőházban Westneath marquis, vonatkozva a párisi merénny-perre, azt kérdi, vajlon a kormánynak, ha erkölcsileg meg volna győződve, hogy az összesküdteteket Mazzini, vagy Angolországban élő bármely más személy segítette, volna-e joga az idegen-törvény alapján fellépni?

Russel lord a következőleg felelt: Én ugyan tökéletesen egyetértek a nemes marquisval abban, hogy mind az, a ki a francia császárjának meggyilkolására összesküvésbe elegyedik, a legutaltatásbó bűnt követi el; mindamellett nincs jogom azt mondani, hogy Mazzini ur, vagy ez országban élő bármely más egyén e bűnt elkövette volna. Nincs semmi ilyenlő bizonyítványom, s miután az idegen-törvény alapján semmi hatalmam nincs, a mint a nemes marquis hiszi, csak azt felelhetem neki, hogy ez ügyben semmi lépést nem teendek.

Az alsőházban Cox ama nyílt vád által, a mely a párisi büntető törvényszék előtt Stansfield parlamenti tag, mint Mazzini bűnrészes ellen emelve volt, üntöndözve érzi magát, hogy a nevezett tagtól ez iránt felvilágosítást kérjen.

Stansfield ur nagy boszankodással utasítja vissza az ellene emelt vádat. Méltósága alattiak tartja még csak bizonyítani is, hogy ő gyilkossági kísérletet soha sem közvetlenül, sem közvetve előmozdítani nem fogna. De Mazzini is, a kit tizenöcz év óta ismer, és a ki aljasabban volt rágalmazva, mint bárki a földön, soha sem fogna egy ily undorító büntényre kezet nyujtani. Hogy nevé minden legkisebb ok nélkül hozták kapcsolatba az utóbbi összesküvésével, az egy részrehajlatlan nyomozás után hamar kiderülne. (Tetszés).

Hennessy: Mazzini maga az oka, ha az ellene dobott vád hívőkre talál. Hísz ő nevezte az összesküdt Greot „jelkesült hazafiak”, s ily tanúság mellett nem igen lehet feltetni, hogy Greco a francia rendőrség eszköze volna. Kivánatos volna megtudni, hogy volt-e csakugyan pénzgyűjtés Angliában a merénny kivételére; hogy Flower és Mazzini ugyanazon személy-e, és hogy Stansfield ur vett-e részt az állított pénzgyűjtésben.

Stansfield: Igaz, hogy barátja Mazzini, de úgy nevezett Flower uról semmit sem tud, s olasz hazafiak részére való pénzgűjtésben soha sem mint bizottsági tag, sem mint titkár nem vett részt.

Alderman Rose még azt kérdezi, lakott-e Mazzini valamikor Stansfield ur házában? — Ez a kérdés azonban felelet nélkül maradt, miután a ház különböző részeiből ezt kiáltották: „Ne feleljen ön többet!”

A „Pays”-nek azt írják Londonból, hogy Russel lord nemhogy elcsüggedett volna javaslatainak sikertelenségén, sőt még egy új jegyzéket intézett a német szövetséghez, Auszriához és Poroszországhoz. Az angol miniszter a jegyzékében olyan formán nyilatkozik, hogy a személyi uniótól nem lenne idegen. Egerszernind Keresztély királyt sürgeti, hogy feltétlenül és határozottan nyilatkozzék az értekezlet mellett vagy ellen.

Francoziaország. Páris, mart. 2. Ferdinánd Miksa főherceg mostanában a közte és III. Napoleon közt kötdendő katonai egyezmény felett levelez a császárral. Egyik pont, amely iránt még meg nem egyezhettek, az a kérdés, hogy a francia idegen legio, amely a közelebbi hat évre a mexikói új kormány rendelkezése alá lesz adva, viselje-e vagy nem ez idő alatt is a francia három színt. A főherceg azt akarná, hogy viselje, mert csak így lehetne igazában szó az új trónnak erélyes francia támogatásáról.

Olaszország. Turin, mart. 1. A mint a „P. L.”-nak írják, az angol kormány kísérletet tett volna hazai szövetség-félre Olaszországgal, a dán monarchia területi épségének fenntartása érdekében. A turini angol követ a kérdést csak úgy mellékesen pendítette meg, mintha az saját magán nézete volna. Az olasz külügyminiszter azonban kitérőleg felelt, miután a hercegségek Olaszországot nem érdeklik közvetlenül, e mellett Dánia területi épsége, Auszria és Poroszország eddigi fellépése által, inkább biztosítva mint fenyegetve látszik. A tudósító a határozatlanság főokát Francoziaország tartozkodó politikájában hiszi rejleni, miután Turinban annyira függnek Francoziaországtól, hogy azonnal teljes lefegy-

vezésre határozniuk el magukat, mihelyt bebizonyulna, hogy egy Auszria ellen indítandó háborúban francia támogatásra nem számíthatnak.

Németország. Berlin, mart. 2. Wrangel tábornagy megdorgáltatásáról és lelépéséről az „Elb. Ztg.”-nak következők irnak: Károly porosz herceg Schleswigbe utazása, s a bar-sur-aubei csata 50 éves emlékünneplén jelen nem léte mindentelére hírekre ad alkalmat. Egyik, állítólag jól értesült oldalról az hallatszott, hogy ez utazás oka Wrangel tábornagy lemondása volna. Ugyanis a szövetséges csapatok Jütlandba nyomulása után, birszerint az angol követ Bismark miniszterelnöktől közlelbbi felvilágosításokat kéretett a benyomulás iránt. Hirszerint, a miniszterelnök sajnálatát fejezte ki a benyomulás felett, s megjegyezte, hogy ezért a tábornagyot meg fogják dorgálni. E közlést az angol követ tüstént Londonba táviratozá, s erre támaszkodva tévé az angol miniszterelnök a parlamentben Wrangel megdorgáltatására vonatkozó közlést. Midőn ez utóbbi e közléstől értesült, és semmi kétséget sem táplált az iránt, hogy Berlinben ily nyilatkozat történt, hirszerint parancsnokságáról lemondott. Továbbá azt is bírlik, hogy Frigyes-Károly herceg e közlés felett magánkívül volt, s kardját is elveté. E két fő kiengesztelése végett a király azt az óhajátást fejezte ki, hogy Károly herceg utazzék Schleswigbe. Ha az ügy úgy áll, a mint beszélük, s ha a hercegnek nem sikerül, a főparancsnokot más hangulatra téríteni, úgy talán visszalépését lehet várni egy oly férfinnak, a kinek hivatalban maradását eddigelő oly szilárdul állónak tartották. A legközelebbi napok felderítendik az ügy állását.

Fridericiából jelentik, hogy szinte az összes nők s gyermekek odahagyták a várat, s vagyontuk magukkal vivén, Fünen szigetébe menekültek. Egyébiránt nemcsak Jütlandban, hanem a fővárosban is azt hiszik, hogy a német csapatok rövid időn Fridericia ellen fognak előnyomulni; ezt a legújabb harcziás országgyűlési felirat kikérülhetlen hatásának tekintik.

Orosz- és Lengyelország. Az orosz-lengyel tartományokban olyan hírek szárnyal-

nak, a melyek szerint a birodalom belsejéből ismét jelentékeny számú orosz csapatok (60,000-ról is beszélnek) volnának utban a lengyel tartományok felé. E csapatok a legszigorubb határőrizetre lesznék fordítva, hogy, hogy a felkelést minden kívülről jövő tápláléktól elzárják s így egy csapással megsemmisítsék.

Varsói tudósítások szerint az ottani orosz hatóságok leleményessége kimeríthetetlen nemcsak a kegyetlenkedés hajmeresztő nemei, hanem a vagyonkibazás különféle irtógyeinek is feltalálásában. Nem rég egy Kaminski nevű volt orosz altiszteit megölve találtak egy házban, amelyet bizonyos Konarski nevű varsói polgár tart bérben. A házberlő fiára, hogy, hogy nem rabizonyították, hogy egy nappal az eset előtt tudott valamit a gyilkossági tervről. Hogy miért nem jelentette fel a városi hatóságnak 3000 rubel pénzbírságra büntették, a melyet tíz nap alatt be kell fizetnie. Ha Konarski, vagy az apja vagyontalan emberek találnának lenni, úgy a háztulajdonos fizesse a pénzbírságot, a mit, ha tíz nap alatt nem teljesít, a házat el fogják kobozni katonai célokra.

A mult hó 25-kén Kalisban egy Wolski nevű lengyel nemes a hatóságoknak, mint felkelőt feladtak. Midőn üldözve látta magát, először is egy utca-hajlásba, s onnan egy házba igyekezett menekülni. Az üldözők minden sietésük dacára sem érheték őt utól, s egy házban át menekült meg, a melyben köpenyét ott hagyta. Kalis városára e gyanus egyén kézrekerítésének meghiusulása miatt 25,000 ezüst-rubelnyi hadiadó vetettek, a mit egy hét alatt be kellend fizetnie, ha a katonai executiot ki akarja kerülni. A házat, a melybe az üldözött egyén menekült, katonaság szállotta meg, s hihetőleg nem kerülni ki az elkoboztatást. Az említett napon Kalisvárosa az oda s onnan elutazók előtt teljesen el volt zárva.

Ujabbak. Berlin, mart. 5. A „Spen. Ztg.”-nak távirják Bécsből: Manteuffel tábornok küldetésének kívánt sikere lett; Auszria beleegyezett, hogy a hadműveleteket Jütlandban tovább folytassák.

— Páris, mart. 6. A „Jour. des Deb.” a „M. Post”-nak egy heves cikkére felelve ezt írja: Nem valószínű, hogy Auszria egy főherceget küldjön Párisba és hogy Napoleon ezt az austria főherceget megajándékozta egy oly koronával, amelyre ennek semmi jogcíme nincs, ha Bécs, a mint a „M. P.” állítja, reactionarius fordulatok központja volna, a melyek nyíltan európai háborút készítenek elő Francoziaország ellen.

Ferdinánd Miksa főherceget 5-én délutáni 4 órára várták Párisba: elfogadására az előkészületek meg voltak téve.

A „Pays” szerint a Brest alatt horgonyzó porosz hadi hajók parancsot kaptak, hogy a keleti tengerre induljanak.

— Turin, mart. 6. A lapok közlik Napoleon császárnak a „Società nazionale italiana” által, az összeszkűlts alkalmából hozott intézett feliratra adott válaszát, amely e szavakkal végződik: „Ilyenmi kísérletek semmikkép nem változtathatják önök hazája iránti érzelmeimet. Mindig szerencsémnek tartom, hogy függetlensége megalapítására közremunkáltam.”

— Roma, mart. 5. A francia és pápai csapatok közt viszátkodás ütött ki.

— Sz. Pétervár, mart. 6. A mai hírlapok több császári rendeletet közölnek a lengyel parasztek örökváltsága, továbbá a lengyel községek önkormányzati elvek szerinti rendezése ügyében, a nemesség és parasztek közötti kötelek teljes megszaktatásával.

— Varsó, mart. 6. Ma délben ment végbe a város köztérén a császári nyilatkozvány tünepélyes kihirdetése a parasztek kérdés megoldása tárgyában.

Bécsibörze Mártius 4-dikén: Nemzeti kölcsön 79.65. 5% Metalliques 71.50. Bank-részvény 77.1. Hitel részvény 177.90. Váltó Londonra 119.30. Ezüst 118.75. Arany 5.72¹⁰/₁₀. 1860 diki Állam kölcsön 91.40.

Mártius 1-jén: Urbéri kárpótási kötvény Magyarországi 73.50. Erdélyi 70.75.

T. és felelős szerkesztő DÓZSA DÁNIEL.

HIVATALOS.

Ad. N. 248. 1864.

(47) (2—2)

Hirdetmény.

Kapcsolatban az Erdélyi Hivatalos Ertesítő idei folyamában közzétett hirdetményenl ezennel közzétetjük: miszerint Szamosújvár városa területén a marhabűs vágása s árulás jóga idei hűsvét szombatján kezdve, mint engedélyezett ipar 1859-iki December 20-rol kiadott Cs. Nyilparancs értelmében fog az arra, s pedig annyi számú vállalkozóknak engedélyeztetni, a hány a tanács belátása szerint a helyi viszonyokhoz képest szükségesnek fog láttatni.

A jelentkezés véghatárnapjául egyelőre folyó Mártius havának 11-ik napja tűzetett ki, a mely napnak estéli 5 óráig minden e tárgyú kérések a tanácsnál elfogadtatnak, egyéb-iránt megjegyeztetik, hogy a legmagasabb ára csak is a kolozsvári próba áránál egy krajzárral olcsóbb lehet.

Sz. kir. Szamosújvár városa Tanácsának, Mártius 3-án 1864-ben tartott ülésél.

Voith Márton. főjegyző

NEM HIVATALOS.

(51) (1—3)

A Horgony (Anker)

Élet és járadék biztosítási társulat Bécsben.

A fenirt igazgatóság ezennel jelenteni kívánja, hogy a „Főügynökség,” a kolozsvári kerületre a mai naptól kezdve Kolozsvárt Tauffer Károly urnak adatott által; nála találhatók az ügyzeti programmok és minden kívánt felvilágosítással is szolgálni fog. Ennélfogva kéretnek a t. cz. biztosítottak részvényük befizetését a nevezett főügynökségnél eszközözni.

Bécs, márt. 7. 1864.

Az igazgatóság.

(52) (1—3)

Kolozsvárt **KOZÁK EDE** fűszerkereskedésében mindig friss minőségben kapható: magyar LUCZERNA mag, LÓHER-(Stier Klee), REIGRAS-, MUHAR-, BURGUNDI takarmány RÉPA-, TARLO ÉRPA-, ÁKACZFA-, EPERFA- és mindennemű veteménymagvak.

(53) (1—3)

Kiadó Szállás.

A Fröhlich ház 2-ik emeletén egy utcai szép nagy szoba két mellék szobával és nagy konyhával kiadó; értekezheti Demjén Lászlónál.

(50) (2—3)

Igen olcsó birtok eladó.

Belső-Szolnok megyében Rognán, mely áll 840 hold és erdőből, a helység közelében 50 hold minden évben használható rét és szántókból, és koresomajog hozzá. Értekezheti Korbuly Bogdán urnál Kolozsvárt közepetca saját házában.

(49) (2—3)

Hirdetmény.

A Sztojcai fürdő, épületjeivel, étel és italárúassal és vízkereskedéssel együtt, egy vagy több évre haszonbérbe kiadó. Értekezheti a tulajdonossal, belső-szécutca 159. szám alatt, földszint, Kolozsvárt.

Nyomatott az ev. ref. főtanoda bettiivel (Bel-farkasutca 74 sz.)

Melléklet: Tauffer Károly Vetemény és Virágmagvak árjegyzéke.

Hirdetmény.

(3—3)

A gazdasági egylet igazgató választmánya a január hó 25-kén tartott közgyűlés rendeletéből ezennel tisztelettel felkéri az egylet azon alapító és részvényes tagjait, kiket illet, hogy kamat- és részvény-hátralekát legfeljebb folyó év április hó 20-ig az erdélyi gazdasági egylet pénztárába Kolozsvárt fizessék be, ellenkező esetben a választmány kénytelen lévén köteleketek az egylet ügyvédének általadni, a hátralekók behajtása végett. Az erdélyi gazdasági egylet választmányának 1864 január 26-án tartott üléséből.

NAGY JÁNOS s. k. egyleti-titkár.

(44) (4—4)

A magyar képzőművészeti társulat mártius 18-kán
9165 frt ért. magyar műtárgyakat sorsol ki.

Egy sorsjegy ára 50 kr.

Kapható: STEIN JÁNOS könyvkereskedésében.

(282) Porosz kir. kerületi orvosudor KOCH (6—12)

Jegeczes növény-czukorkái

eredeti fedett skatulyákba változatlanul kapható 35 és 70 krajzárral.

Ezen a legjelesebb alkalmas növény és gyógy-fűvek nedvéből, a legtisztább cukor jegecz részecskékel töményített Dr. Koch féle növény-czukorkák, mint a legelősmertebb részvét által hasznosnak bizonyosult ajánlható, mint enyhítő és ingercsillapító, a köhögéseknél és rekedtségnél, torokfájásoknál, nyálkás bajaknál; midőn az azokba foglaltató növényedvek és édes állományok szerves kivonata által, a beszéllő szervek fenntartására, tisztaságára és engedékenységekre megbecsülhetetlen hatással bírnak. Minden eseteknél a nyálkhatyákra, s azok elágazásaira enyhítőleg s oldólag hatnak, a kiürítéseket könnyítik, a gyengén tápláló s erősítő alkatrészek által, a velek érintkezésbe jövő szervrészeket erősítik. Dr. Koch növény-czukorkái nemcsak ezen valódi jeles tulajdonságok által különböztetik meg magokat, a gyakran anyira magasztalt mejj-theától, mejj-siruptól Pate pectorálétól, sat. hanem különösen kiténnék ezen szerek felett azon előnyös sajátágok által, hogy az emésztő szervek által könnyen felvétetnek, s hosszas használat után is semmi gyomor nehézséget, savanyóságot vagy nyálkásodást nem okoznak, vagy hagynak magok után.

A tévedések kikérülése tekintetéből jól megjegyzendő, hogy Dr. Koch jegeczes növény-czukorkái csak is hosszukó a mellékelt bélyeggel ellátott eredeti skatulyákba vagyann pakolva, s egyedül valódiságokban Kolozsvárt: csak is gyógyszer. WOLFF J. s Khudi J. özvegyénél kaphatók, valamint Beszterczen: Kelp Ferenc; és Dietrich & Fleischer; Brassóban: Stenner F.; és Jekelius Ferenc gyógyszer; Déván: Büchler A.; Nagy Enyeden: Bisztricsányi A. és Trajanovits Ede gyógyszerész; Erzsébetvárosban: Schmidt A.; Hát-szeben: Mátéfi Béla gyógyszer; Károlyfőhercegről: Rusz János és Matherly Emil gyógyszer; Kézdi-Vásárhelyt: Fejér Lukács; Maros-Vásárhelyt: Fogarasi J. D.; Medgyesen: Vándory & Brandsch; Segesvárt: Misselbacher fia és Teutsch; Sz-Újvárt: Placintár és fia gyógyszer; Szász-Régenben: Wachner Traugott; Szászsebesben: Weissörtel Ad. G.; Szebenben: Zöhrer J. F.; Székely-Keresztúron: Binder Márton; Seps-Szentgyörgyön: Vitályos Béla; Sz-Údvárhelyt: Kauntz J. A. gyógyszer.; Szaradában: Gozsy A.; Sz-Somlyón: Ruszka Ignác; Tasnádon: Szongott Jakab; Tordán: Velits G. és Wolff G.; Zalahán: Megay Guszt. A. gyógyszer.

